

Artur Foryt

1444

KRUCJATA POLSKIEGO KRÓLA

Kraków 2019

© Copyright by Wydawnictwo Astra s.c., Kraków 2019

Wszystkie prawa zastrzeżone. Poza uczciwym, osobistym korzystaniem w celu nauki, badań, analizy albo oceny, przewidzianym w Ustawie o Prawach Autorskich, Projektowych i Patentowych z 1988 r., żadna część tej publikacji nie może być reprodukowana, przechowywana w bazach danych ani transmitowana w żadnej postaci ani żadnymi środkami przekazu – elektronicznie, elektrycznie, chemicznie, mechanicznie, optycznie, przez fotokopie ani w żaden inny sposób – bez uprzedniej, pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

Tłumaczenie fragmentu
Dawnych kronik Anglii:
Artur Foryt

Koncepcja:
Jacek Małkowski

Redakcja:
Aleksandra Marczuk
Marcin Grabski

Konsultacja merytoryczna:
mgr Krzysztof Dobosz

Skład i przygotowanie do druku:
Wydawnictwo Astra s.c.

Zdjęcie na okładce:
Stanisław Chlebowski,
Śmierć Władysława Jagiellończyka
pod Warną, 1875,
Alamy/Indigo Images

Wydanie I
Kraków 2019

ISBN 978-83-65280-77-0

Wydawnictwo Astra
31-026 Kraków
ul. Radziwiłłowska 26/2
tel. 12 292 07 30, 602 256 638

www.wydawnictwo-astra.pl
www.facebook.com/WydawnictwoAstra
wydawnictwo@astra.krakow.pl

Prowadzimy sprzedaż wysyłkową
www.wydawnictwo-astra.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP / 15

I KRZYŻ I PÓŁKSIĘŻYC / 20

Pobożne pielgrzymki i święte wojny / 23

Islamski dżihad / 29

Epoka krucjat / 32

II OSMANOWIE / 44

Sen Osmana / 47

Ku nowym krucjatom / 52

Państwo osmańskie / 66

Bałkańska krucjata / 77

Nikopolis i Ankara / 84

III PRZEDMURZE CHRZEŚCIJAŃSTWA / 100

Białe Orły nad Jordanem / 103

Krzyżowcy i poganie / 112

Krucjata antytatarska / 118

Jagiellonowie / 127

IV WŁADYSŁAW JAGIELLOŃCZYK / 138

Królewskie nauki / 141

Spory o korony / 160

Grotniki / 172

Węgierskie poselstwo / 178

V JAGIELLOŃSKA KRUCJATA / 186

Balkański tygiel / 189

Wyścig do korony / 196

Wojna domowa / 208

Ku krucjacie / 215

Długi pochód / 225

VI ROK 1444 / 240

Wojna czy pokój? / 243

Manifest szegedyński / 255

Przygotowania / 263

Wyprawa / 271

Warna / 281

VII KRAJOBRAZ PO BITWIE / 300

Pokłosie / 303

Między Wisłą a Bosforem / 310

Legenda Warneńczyka / 317

ANEKS / 334

Wprowadzenie / 337

Jan de Wavrin, *Dawne kroniki Anglii* / 339

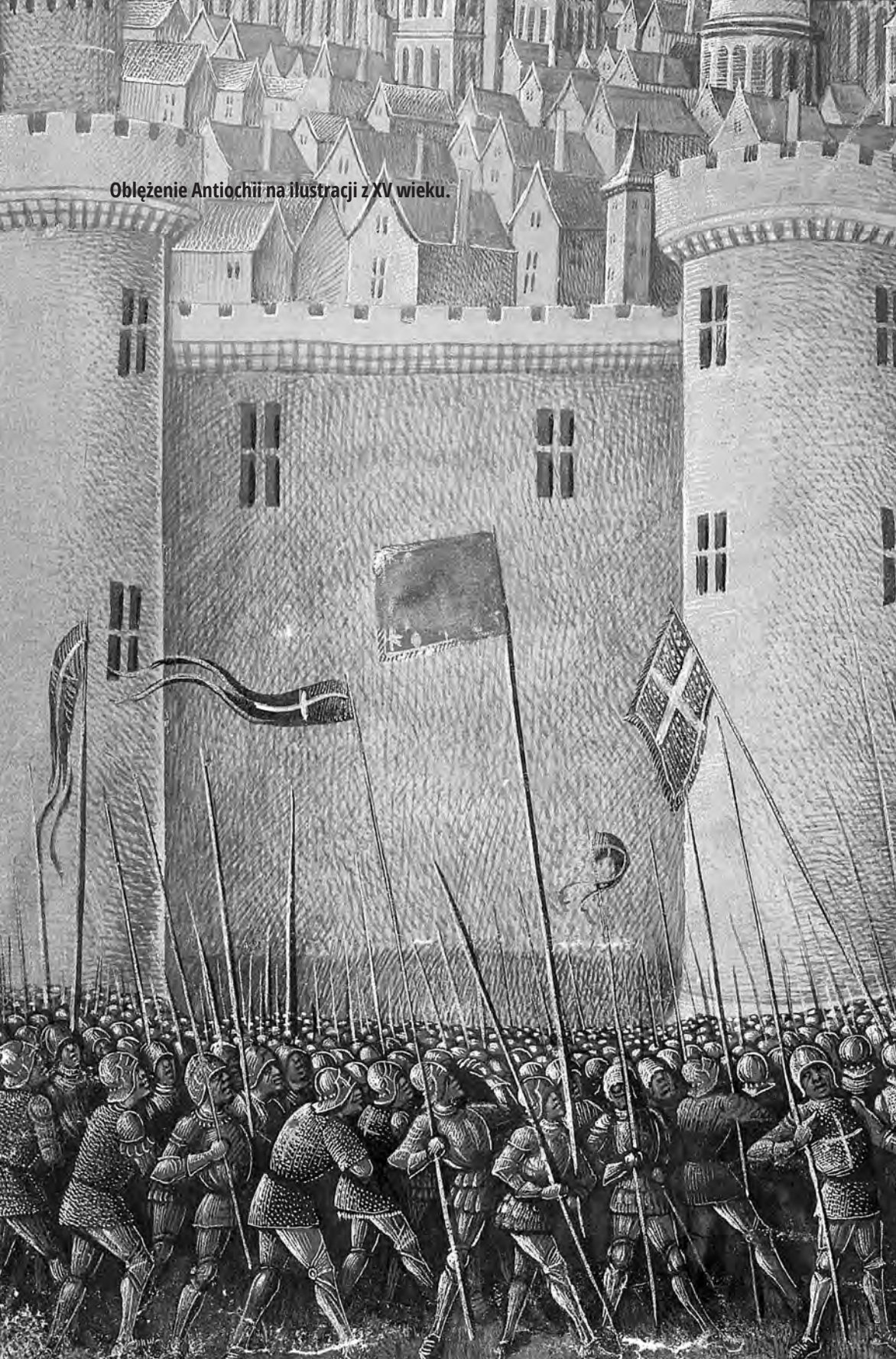
PRZYPISY / 362

BIBLIOGRAFIA / 383

ŹRÓDŁA ILUSTRACJI / 394

INDEKS / 396

Oblężenie Antiochii na ilustracji z XV wieku.

1 KRZYŻ I PÓŁKSIĘZYC

POBOŻNE PIELGRZYMKI I ŚWIĘTE WOJNY

Krucjata, zbrojna wyprawa krzyżowa, musiała wywoływać dreszcz emocji jeszcze u uczestników wyprawy warneńskiej, kiedy ekspedycje do Ziemi Świętej wydawały się odległą przeszłością, a przed wojskami Półksiężycza przyszło bronić serca Europy. Samo słowo przywołuje na myśl Święty Krzyż – znak chrześcijańskiej wiary, symbol męczeństwa, poświęcenia i miłości. Czy jednak słusznie krucjaty, kojarzone od wieków z militarną konfrontacją między chrześcijaństwem a islamem, były wojnami w obronie Krzyża? Czy może to krzyż stał się tarczą i osłoną samych krzyżowców? Czy krucjaty były naprawdę niezbędne i nieuniknione? A może chrześcijanom bardziej zaszkodziły, niż pomogły, wykopując przepaść nie tylko między Krzyżem a Półksiężycem, ale także między samymi chrześcijanami odmiennych obrządków? Jak doszło do tego, że pacyfistyczna nauka chrześcijańska uznała ostatecznie jakąkolwiek wojnę za świętą? Czy stało się to na skutek naturalnego procesu, czy pod wpływem obcej – choć może nie do końca – ideologii islamu? Czy to przypadek sprawił, że muzułmański dżihad i chrześcijańska krucjata, dwie ideologie świętej wojny, choć wypływające z różnych źródeł, w tak wielu aspektach są do siebie podobne?

Wszystko zaczęło się przed siedemnastoma stuleciami od podróży na Wschód św. Heleny, matki cesarza Konstantyna Wielkiego.

1444. KRUCJATA POLSKIEGO KRÓLA

Matka cesarza, Helena¹, na pamiątkę której Konstantyn podniósł do rangi miasta Drepane, niegdyś wieś, nadając miejscowości tej nazwę Helenopolis, otrzymała we śnie szereg proroczych widzeń, i w rezultacie udała się do Jerozolimy. A ponieważ znalazła Jerozolimę pustą, jak mówi Prorok, niby szopa stróża ogrodu, gorliwie poczęła szukać Grobu Chrystusa, w którym złożony – zmartwychwstał. I niełatwo jej to przyszło, jednakże z Bożą pomocą znajduje relikwię. W czym zaś tkwiła trudność, pokrótce opowiem. Otóż w okresie, jaki nastąpił bezpośrednio po Męce Zbawiciela, czciciele i wyznawcy Chrystusa otaczali Jego grobowiec nabożnym szacunkiem. Ci natomiast, którzy od nauki Chrystusa stronili, zasypali to miejsce ziemią i wybudowawszy na nim świątynię ku czci Afrodyty, wystawili tam jej statuę, zacierając pamięć o tym, co to za miejsce. Tak zatem wyglądały wypadki z dawnej przeszłości. Matka cesarza dowiedziała się o tym wszystkim. Kiedy więc kazała usunąć posąg bóstwa, wybrać ziemię z tego miejsca i oczyścić je z nawarstwień, znajduje trzy krzyże w grobie: jeden, najświętszy, na którym rozpięto kiedyś Chrystusa; dwa inne natomiast – na których zmarli ukrzyżowani z Nim razem dwaj łotrowie. Jednocześnie znaleziono również tabliczkę Piłata, na której obwieścił on w różnych językach i za pośrednictwem różnych alfabetów, że ukrzyżowany Chrystus był królem żydowskim. [...] W taki więc sposób odnalezione zostało drzewo Krzyża Świętego.

Tymczasem matka cesarza kazała wzniesć w miejscu Grobu Świętego wspaniałą świątynię i nazwała ją Nową Jerozolimą, w przeciwstawieniu do owej dawnej i ziejącej pustką ruin. Pewną część Krzyża Świętego poleciła umieścić wewnątrz srebrnej skrzyni i pozostawiła ją na miejscu jako cenną relikwię dla tych, którzy zechcą pamiątkę oglądać².

Ta budująca opowieść powstała ponad stulecie po opisywanych wydarzeniach. Chociaż sam fakt znalezienia drzewa Prawdziwego Krzyża

KRZYŻ I PÓŁKSIĘŻYC

Święta Helena na obrazie Cimy da Conegliano, XV wiek.

w Jerozolimie został odnotowany już we wcześniejszych przekazach, to właśnie powyższa wersja zaczęła funkcjonować w świadomości chrześcijan jako moralna podbudowa ich religijności. Umieszczony w jerozolimskiej bazylice Prawdziwy Krzyż, symbol męki Pańskiej,